

Protokol vztahů a intimity

NAZARET - středisko Husitské diakonie

Obsah:

1. Co je to Protokol vztahů a intimity

1.1. Co je to intimita

1.2. Proč v Nazaretu potřebujeme Protokol vztahů a intimity

2. Naše pojetí práce v oblasti vztahů a intimity

2.1. Jaké je stanovisko Nazaretu (veřejný závazek)

2.2. Zásady a principy práce

2.3. Osvěta

3. Jaká máme práva a povinnosti v oblasti vztahů a intimity

3.1. Klient

3.2. Zaměstnanec

3.3. Rodiče klienta

4. Naši pracovníci – vzdělávání a kompetence

5. Jak to bude fungovat prakticky?

5.1. V nejbližší době – začínáme (plán na rok 2019)

1. Co je to Protokol vztahů a intimity

Protokol vztahů a intimity je základním dokumentem, vymezujícím rámcem této problematiky tak, jak ji aktuálně chápeme a jak si ji interpretujeme právě v Nazaretu. Je živým materiálem, který reaguje na aktuální potřeby klientů v oblasti intimity a vztahů v rámci organizace.

Účelem je:

- ♥ Pojmenovat přístup při práci s klienty v oblasti vztahů a intimity
- ♥ Vymezit rámcem a působnost Nazaretu v této oblasti
- ♥ Stanovit a aplikovat pravidla, která tuto práci ošetřují
- ♥ Vymezit práva a povinnosti jak pracovníků, tak jejich klientů

1.1. Co je to intimita

Pojem **intimita** chápeme v Nazaretu ve smyslu důvěrnosti, blízkosti ve vztahu, vnitřních a soukromých záležitostí, včetně sexuality. Intimita představuje jednu ze základních potřeb a je podmínkou zdravého citového a osobnostního vývoje každého jedince. Pojem intimní tedy pro nás znamená důvěrné, soukromé, příp. sexuální, erotické.

V našem pojetí vnímáme jako nedílnou součást intimity také sexualitu. **Sexualita** je základní lidskou potřebou. Zahrnuje fyzické sexuální uspokojení, ale i prožitek lásky, intimního kontaktu s blízkým člověkem nebo potřebu rodičovství. Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje sexualitu jako „souhrn tělesných, citových, rozumových i společenských stránek člověka jakožto sexuální bytosti, který obohacuje osobnost, zlepšuje její vztahy k lidem a rozvíjí schopnost lásky“. Za normální sexuální aktivity považujeme ty, které se odehrávají mezi psychosexuálně zralými lidmi, pokrevně nespřízněnými a s jejich jasným souhlasem. Tyto aktivity nevedou k tělesnému poškození. Zákonná hranice pro realizaci sexu je 15 let.

1.2. Proč v Nazaretu potřebujeme Protokol vztahů a intimity

Protokol byl zaveden v 2019 v době, kdy jsme se začali intenzivněji setkávat s **potřebou našich klientů** řešit otázky partnerských vztahů, intimity a sexuality v každodenní realitě. Potřebám našich klientů jsme otevřeni a pokud to bude v souladu s jejich přáním, jsme ochotni podpořit je v naplnění jejich regulérních potřeb v oblasti intimity a vztahů dostupnou formou. Vnímáme, že intimita a sexualita lidí se zdravotním postižením bylo dosud téma opomíjené a tabuizované, nesoucí sebou řadu předsudků. Proto jsme se rozhodli studovat dostupné zdroje, periodika a školit naše pracovníky prostřednictvím odborníků, kteří mají v této oblasti více zkušeností a praktických rad, které nám mohou předat.

Proč tedy **potřebujeme** Protokol:

- ♥ Reagujeme na aktuálně vzniklou potřebu našich klientů
- ♥ V Nazaretu pracujeme s dospělými klienty (průměrný věk kolem 30 let), tzn. mezi jejich potřeby patří také vztahové a sexuální potřeby
- ♥ Klademe důraz na holistický (celostní) a partnerský přístup ke klientům, tzn. jsme připraveni ctít právo klientů svobodně se rozhodovat v oblasti intimity a vztahů stejně, jako je to umožněno i nám ostatním
- ♥ Reagujeme na potřebu pracovníků postupovat i v této oblasti profesionálně, tzn. vzdělávat se v problematice, nastavit pravidla a hranice práce, sjednotit se v přístupu a chránit sebe i klienty (jedná se o téma citlivé, každý z nás má různé individuálně nastavené normy)
- ♥ Protokol nám pomůže transparentně zveřejnit, proč a jak systematicky pracujeme s tímto tématem

Proč **zdůrazňujeme** téma vztahů a intimity:

- ♥ Téma je tabuizované, existuje mnoho mýtů
- ♥ Téma je velmi intimní, citlivé
- ♥ Klade velké nároky na pracovníky
- ♥ V případě, že s tématem nepracujeme, případně nemáme práci zakotvenou - existují rizika pro uživatele i pracovníky.

Rizika pro uživatele:

- Neznalost - oběť sexuálního zneužití, pachatel trestního jednání
- Nedostatek dovedností - nevhodné jednání, agresivita
- Negativní sebepojetí – nervozita, zmatenost, apatie nebo agrese

Rizika pro pracovníky:

- Nařčení ze sexuálního obtěžování - ztráta místa, obvinění
- Překročení hranic profesionálního vztahu - závislost uživatele a jeho intenzivní a obtěžující jednání, vyhoření

2. Naše pojetí práce v oblasti vztahů a intimity

2.1. Jaké je stanovisko Nazaretu (veřejný závazek)

Dlouhodobě usilujeme o zkvalitnění života lidí se zdravotním postižením a také o co největší možné propojení jejich světa se světem zdravých lidí. Naše vize v oblasti vztahů a intimity lidí s postižením je taková, aby blízké vztahy a sexualita těchto lidí byly vnímány jako běžné a samozřejmé součásti jejich života.

Naším záměrem je posunout představu o tom, co znamená žít kvalitní život pro člověka se zdravotním postižením. Kvalitu života nezajistí pouze zabezpečení základních potřeb nutných k žití a přežití, ani bohatým a sebevíce zajímavým programem. Lidé s postižením touží život nejen žít, ale i prožívat. Je to jejich plné právo. Toto právo jsme se v Nazaretu, stejně jako jiné organizace v ČR nebo jinde v Evropě, rozhodli podpořit a dát tak našim klientům možnost se v této oblasti svobodně rozhodovat.

Stanoviska Nazaretu jsou tedy:

- ♥ Uznáváme lásku, intimní vztahy a sexualitu za legitimní a důležitou součást života lidí s postižením, která může vést (a velmi často vede) k pocitu vlastního sebeuvědomění, osobního štěstí a naplnění.
- ♥ Každý z nás je sexuální bytost a každý z nás má právo na prožití vlastní sexuality.
- ♥ Ve fyzické rovině intimitu chápeme jako bránu k sexualitě. Je důležité, aby byla intimita a sexualita ve vzájemné rovnováze, ve vzájemném a ovlivňujícím se vztahu.
- ♥ Uvědomujeme si nutnost zaujmout jednotný postoj k této problematice. Protokol vztahů a intimity je závazný pro všechny pracovníky v sociálních službách.
- ♥ Vzhledem k citlivosti tématu klademe důraz na transparentnost.
- ♥ Neposkytujeme/nezprostředkováváme služby typu asistované soulože či sexuální asistence
- ♥ Vycházíme z povinností poskytovatele sociálních služeb zakotvených v zákoně 108/2006 Sb. (Zákon o sociálních službách a Úmluvy o právech lidí se zdravotním postižením
- ♥ Náš přístup v této oblasti je inspirován přístupem významného českého odborníka Petra Eisnera (www.petreisner.cz), který jsme si mírně upravili (přenesení hlavního ohniska zájmu ze sexuality na vztahy a intimitu, resp. „zrovnoprávnění“ obou témat).

2.2.Zásady a principy práce

Intimita a vše, co k ní patří, je velmi citlivé téma a je nutno s ním zacházet odpovědně. Práci v této oblasti chceme vést velmi citlivě a individuálně tak, aby se klient mohl zdravě rozvíjet v bezpečném prostoru, v rámci své osobní a komfortní zóny.

Při zavádění a naplňování protokolu je nutno dodržovat následující principy práce:

- ♥ **Dodržování všech práv** – klient má vytvořeny všechny podmínky k uplatnění svých práv, včetně práva podat stížnost.
- ♥ **Individualita** – každý člověk je jiný, tím jsou individuální i jeho potřeby. Základem je zjištění potřeb každého klienta a jejich respektování.
- ♥ **Anonymita** – klient má právo na anonymitu, pracovníci mají povinnost mlčenlivosti (prolomená pouze zákonnou oznamovací povinností, pokud se dozví o trestném činu).
- ♥ **Otevřenost** – pracovníci jsou otevření hledání nových cest v oblasti intimity a vztahů.
- ♥ **Respekt** – respektovat a být respektován.
- ♥ **Jednotnost** – při zavádění nebo plnění protokolu jsme jako tým jednotní a každý zaměstnanec

dodržuje stanovená pravidla a určené kompetence.

- ♥ **Znalost zákonitostí lidské sexuality** – pomáhá pracovníkům při odlišení nepřijatelných forem sexuality, orientaci v potřebách klientů a hledání přijatelné realizace těchto potřeb
- ♥ **Kultura prostředí** – kultivovaný a důstojný způsob komunikace o intimních věcech, bezpečné prostředí
- ♥ **Hranice ve vztahu pracovník – klient** – důležité nastavit je a udržovat (riziko, že klient bude na pracovníka přenášet své vztahové či sexuální pocity)
- ♥ **Intimita tématu** – o vztazích, intimitě a sexualitě je třeba mluvit za vhodných podmínek:
 - V soukromí, ve vhodném prostředí
 - S osobou, které člověk důvěřuje
 - S osobou, která má zároveň v konkrétním tématu objektivní nadhled a otevřenost
 - S osobou, která dokáže pracovat se svými hranicemi a s hranicemi situace.
 - Za určených pravidel, které podpoří role účastníků a cíle setkání

2.3.Osvěta

Osvěta v oblasti vztahů a intimity umožňuje mnoha lidem s postižením skutečně plnohodnotný život, jehož kvalitu tvoří právě vztahové a sexuální naplnění. Máme k dispozici vlastní **metodiku, výukové materiály a odborné publikace**. Témata osvěty jsou vždy přizpůsobena druhu a stupni postižení klienta tak, aby v co největší míře byl schopen tématům porozumět.

Hlavní **cíle osvěty** v oblasti vztahů a intimity:

- ♥ zprostředkování informací
- ♥ posílení sebevědomí - určení vlastních hranic
- ♥ vytvoření pozitivního obrazu sebe samého
- ♥ navazování a udržování vztahů
- ♥ zacházení s normami a hodnotami
- ♥ péče o své tělo
- ♥ prevence pohlavně přenosných nemocí
- ♥ prevence sexuálního zneužívání
- ♥ odstranění strachů a tabu

V rámci osvěty pracujeme s těmito **tématy**:

Vztahy

- ♥ Jak se seznámit
- ♥ Navázání vztahu, fungování
- ♥ Jak mluvit s druhým pohlavím
- ♥ Vrstevnické, přátelské a rodinné vztahy
- ♥ Hodnoty, normy – určení vlastních hranic

Intimita:

- ♥ Soukromí, pochopení vlastní intimity a intimity druhých, osobní zony

- ♥ Rozdíly mezi mužem a ženou – tělesné, psychologické, role
- ♥ Péče o tělo – osobní hygiena
- ♥ Společensky přijatelné projevy sexuality na veřejnosti
- ♥ Sebeuspokojování (masturbace)
- ♥ Prevence sexuální přenosných nemocí, otěhotnění (antikoncepce)
- ♥ Sexuální zneužívání
- ♥ Těhotenství a rodičovství
- ♥ Informovaný souhlas, svolení

S těmito tématy pracujeme v rámci skupinových setkání nebo individuálně na základně přání a potřeb klienta.

3. Jaká máme práva a povinnosti v oblasti vztahů a intimity

3.1. Klient

Jako klient mám právo:

- ♥ vyjadřovat se nebo projevovat potřeby v oblasti intimity a vztahů
- ♥ na určení svých osobních a intimních zón a na jejich respektování
- ♥ vyžádat si poradenství a podporu při naplňování svých potřeb
- ♥ nevyužít žádné poradenství a žádnou podporu
- ♥ na soukromí
- ♥ na respekt a individuální přístup
- ♥ na důvěrnost sdělených informací
- ♥ vznášet námítky a stížnosti na pracovníky nebo kvalitu poskytovaných služeb

Jako klient mám povinnost:

- ♥ respektovat osobní a intimní zóny ostatních klientů a zaměstnanců
- ♥ respektovat stanovená pravidla rozhovorů a společných nebo individuálních sezení v rámci aplikace protokolu
- ♥ respektovat právo na soukromí a intimitu ostatních uživatelů služeb

3.2. Zaměstnanec

Jako zaměstnanec Nazaretu mám právo:

- ♥ podílet se na úpravách a tvorbě Protokolu vztahů a intimity
- ♥ vyjadřovat se k problematice vztahů a intimity
- ♥ odmítnout přímou práci s klientem v oblasti vztahů a intimity
- ♥ právo na respektování osobních hranic klienty i dalšími zaměstnanci

Jako zaměstnanec Nazaretu mám povinnost:

- ♥ přistupovat ke klientovi s RESPEKTEM
- ♥ znát a dodržovat Protokol vztahů a intimity v rozsahu závazném pro všechny zaměstnance Nazaretu bez ohledu na to, zda se realizaci protokolu přímo věnuje
- ♥ dohlížet na dodržování práv a povinností v rámci sexuality a vztahů mezi klienty a zaměstnanci
- ♥ respektovat soukromí a osobní hranice klientů a dalších zaměstnanců
- ♥ přistupovat ke všem klientům služeb rovným, nehodnotícím a nediskriminujícím způsobem
- ♥ uchovávat informace o klientech bezpečně dle GDPR, nařízení o ochraně osobních údajů
- ♥ nesdělovat nikomu informace o konkrétních klientech načežpané v rámci osvěty či intervence

3.3.Rodiče klienta

Jako rodiče mám právo:

- ♥ seznámit se s Protokolem vztahů a intimity
- ♥ na komunikaci - získat informace z obsahu i aplikace protokolu
- ♥ účastnit se rozhovoru pracovníka s klientem, pouze pokud je to v souladu s klientovou vůlí
- ♥ předávat zaměstnancům podněty, vznášet námítky a podávat stížnosti na způsob realizace protokolu v rámci poskytovaných služeb

4. Naši pracovníci - vzdělávání a kompetence

- ♥ **Všichni vedoucí jednotlivých úseků** Nazaretu (a to i chráněných dílen) jsou seznámeni s Protokolem vztahů a intimity a jsou si vědomi práv a povinností, které se k nim v rámci protokolu vztahují. Ví, kam klienty odkázat, pokud mají nějaké přání či problém.
- ♥ **Pracovníci v sociálních službách** jsou navíc proškoleni v kurzu „Sexualita a vztahy lidí s postižením“ (P.Eisner, Fosa o.p.s.). Pokud s tím nemají osobní problém, jsou kompetentní v případě potřeby hovořit s klienty na aktuálně vzniklé téma. Poté nabízí a odkazují na nabídku konzultací tzv. koordinátora intimity či důvěrníka.
- ♥ **KOORDINÁTOR INTIMITY** je jeden ze zaměstnanců Nazaretu, který odpovídá za metodiku a průběh práce v oblasti vztahů a intimity v Nazaretu. Nabízí individuální konzultace, ovšem pouze na základní úrovni. V případě potřeby rozšířené či hlubší práce s tématem zprostředkuje kontakt na důvěrníky či jiné odborníky.
- ♥ Pracovníky, kteří realizují hlavní část Protokolu vztahů a intimity, nazýváme v Nazaretu **DŮVERNÍKEM/DŮVĚRNICÍ**. Absolvovali navíc rozšířený kurz „Sexualita a vztahy lidí s postižením 2“, do funkce důvěrníka jsou jmenováni ředitelem Nazaretu.
- ♥ V případě výskytu speciálních potřeb, které budou nad rámec kompetencí důvěrnice, bude důvěrnice dle přání klienta kontaktovat další **specialisty** a případně aktivně spolupracovat s odborníky.

Tyto speciální kurzy pracovníkům dopomáhají k většímu pochopení přání a potřeb jejich klientů a možnostem jejich naplnění. Dále mají pracovníci možnost konzultovat své nejistoty s odborníkem v rámci supervizí.

5. Jak to funguje prakticky?

- ♥ Kdo je **koordinátorem intimacy**: Bc. Lucie Kavalíková (vedoucí sociálních služeb Nazaretu)
- ♥ Kdo je **důvěrníkem**: Bc. Lucie Kavalíková, Mgr. J.Talich
- ♥ **Kdo** může využít konzultaci: každý klient či zaměstnanec chráněné dílny Nazaretu, který v rámci vztahové problematiky cítí potřebu si promluvit, řeší nějaký problém, neví si s něčím rady, potřebuje se na něco zeptat atd.
- ♥ **Kde**: prostory MC Borovánek (v budově Nazaretu), příp. prostory Centra denních služeb (skupinové aktivity)
- ♥ **Jak**: budou probíhat osvěty v malé skupince klientů formou přednášek, povídání o tématu, shlédnutí filmu s následnou diskuzí atd. Nabízíme také individuální konzultace.
- ♥ **Kdy**: skupinové osvěty probíhají cca 3krát do roka, termín je včas zveřejněn. O individuální konzultaci lze požádat kdykoli.
- ♥ **Jak si říct o konzultaci**: klient může svůj zájem sdělit komukoliv z pracovníků v sociálních službách nebo kontaktovat přímo důvěrníky (viz níže).

Vypracovala: Bc. P.Kolesárová, Bc. L.Kavalíková, dne 6.2.2019 (posl. aktualizace LK 29.4.2022)

Zdroje:

Venglářová M., Eisner P. a kol., Sexualita osob s postižením a znevýhodněním. Portál, Praha 2013.

S Vašimi otázkami či tématy ke konzultacím **kontaktujte**:

Bc. Lucie Kavalíková (KOORDINÁTOR INTIMITY, DŮVĚRNICE) – **Bc. Lucie Kavalíková** (KOORDINÁTOR INTIMITY) – tel. 775 525 780, socialni.nazaret@gmail.com

Mgr. Jan Talich (DŮVĚRNÍK) – tel. 724 000 997, jan.talich@kvalitavpraxi.cz, zalepený vzkaz do schránky stížností (na chodbě u vchodu Nazaretu, nadepsat J.TALICH)